

MINISTER EDUKACJI I NAUKI

Warszawa, 08 grudnia 2020 r.

BO-WRP.070.2.51.2020.AG

Sz. P.
Krzysztof Kwiatkowski
Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej
Senatu RP

Szanowny Panie Senatorze,

w odpowiedzi na pismo z 20 listopada br. (BPS.DKS.KU.0401.31.2020), w załączeniu przesyłam *Opinię na temat inicjatywy ustawodawczej w zakresie projektu ustawy o zmianie ustawy — Prawo oświatowe, ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz ustawy o podstawowej opiece zdrowotnej (druk senacki nr 196).*

Z poważaniem

Z upoważnienia
MINISTRA EDUKACJI I NAUKI

Dariusz Piontkowski
Sekretarz Stanu
/ – podpisany cyfrowo/

MINISTER EDUKACJI I NAUKI

Opinia
na temat inicjatywy ustawodawczej w zakresie projektu ustawy
o zmianie ustawy — Prawo oświatowe, ustawy o opiece nad dziećmi
w wieku do lat 3 oraz ustawy o podstawowej opiece zdrowotnej
(druk senacki nr 196)

Odpowiadając na pismo z 20 listopada br. (nr BPS.DKS.KU.0401.31.2020) w sprawie opinii na temat inicjatywy ustawodawczej w zakresie projektu ustawy o zmianie ustawy — Prawo oświatowe, ustawy o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 oraz ustawy o podstawowej opiece zdrowotnej (druk senacki nr 196), uprzejmie informuję, że w dniu 1 lipca 2020 r. odbyła się rozprawa przed Wielką Izbą Europejskiego Trybunału Praw Człowieka („Trybunał”) w Strasburgu w sprawie Vavříčka i inni przeciwko Republice Czeskiej (skarga nr 47621/13 oraz 5 innych skarg) dotyczącej obowiązkowych szczepień dzieci oraz konsekwencji niepoddania się takiemu obowiązkowi.

Pierwsza skarga została wniesiona przez rodzica (w swoim własnym imieniu), który w 2003 r. został ukarany karą grzywną za odmowę zaszczepienia dwójki dzieci (przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu B, chorobie Heinego-Medina i tężcowi). Szczepienia były obowiązkowe zgodnie z przepisami prawa krajowego. Skarżący odwołał się od decyzji, ale jego odwołanie zostało oddalone przez sądy krajowe. Pozostałe skargi zostały wniesione przez rodziców w imieniu ich niepełnoletnich dzieci z uwagi na odmowę przyjęcia dzieci do żłobków i przedszkoli ze względu na niepoddanie ich obowiązkowym szczepieniom.

Skarżący łącznie podnieśli naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego w rozumieniu art. 8 Konwencji o ochronę praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”), naruszenie prawa do wolności myśli, sumienia i wyznania w rozumieniu art. 9 Konwencji, oraz naruszenie prawa do nauki w rozumieniu art. 2 Protokołu nr 1 do Konwencji.

W dniu 17 grudnia 2019 r. doszło do zrzeczenia się właściwości przez Izbę Trybunału na rzecz Wielkiej Izby Trybunału zgodnie z art. 30 Konwencji z uwagi na skomplikowaną problematykę oraz fakt, że tego typu sprawy nie były wcześniej rozpatrywane przez Trybunał.

W powyższych sprawach interwencje pisemne na podstawie art. 36 ust. 2 Konwencji złożyły rządy Polski, Francji, Niemiec i Słowacji oraz organizacje pozarządowe: the Association of Vaccine Injured Persons, the Rozalio association, the European Centre for Law and Justice oraz the European Forum for Vaccine Vigilance.

W trakcie rozprawy pełnomocnik rządu Republiki Czeskiej V. A. Schorm podkreślił, że przepisy krajowe dotyczące obowiązkowych szczepień dzieci są proporcjonalne i w zgodzie z przepisami Konwencji, oraz mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa, życia i zdrowia małych dzieci, jak również ochronę całego społeczeństwa. Zgodnie z przepisami prawa krajowego obowiązkowe szczepienia dzieci poniżej jednego roku dotyczą 9 chorób zakaźnych. Niepoddanie się powyższemu obowiązkowi może skutkować nałożeniem grzywny lub odmową przyjęcia dzieci do żłobków lub przedszkoli. Powołując się na raport Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) Pełnomocnik podkreślił, że szczepienia są najbardziej efektywnym i najbezpieczniejszym sposobem zapobiegania rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych.

Zauważył jednocześnie, że w przeszłości Trybunał nigdy nie stwierdził, że obowiązkowe szczepienia stanowią naruszenie przepisów Konwencji. Powołał się również na szereg badań przeprowadzonych na poziomie krajowym jak i międzynarodowym, wskazujących na zasadność poddania dzieci szczepieniom przeciwko chorobom zakaźnym, których system immunologiczny nie został jeszcze w pełni rozwinięty i ukształtowany. Podkreślał przy tym, że inne Państwa Członkowskie również wprowadziły obowiązkowe szczepienia przeciwko niektórym chorobom zakaźnym.

Przedstawicielka skarżących Z. Candigliota wskazała, że obowiązkowe szczepienia dzieci stanowią naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego w rozumieniu art. 8 Konwencji, naruszenie ich prawa do wolności myśli, sumienia i wyznania w rozumieniu art. 9 Konwencji, oraz naruszenie prawa do nauki w rozumieniu art. 2 Protokołu nr 1 do Konwencji. Zakwestionowała opinie przedstawione przez ekspertów na zlecenie rządu czeskiego. Podkreśliła, że dostęp do edukacji powinien być równy dla wszystkich dzieci bez względu na przeprowadzone obowiązkowe szczepienia. Dzieci nie mogą być karane za brak wymaganych szczepień. Zgodziła się z zaleceniami WHO

odnoście zaleceń szczepień przeciwko chorobom zakaźnym, ale nie z sankcjami nałożonymi na osoby, które nie zdecydowały się zaszczepić swoich dzieci, w wyniku czego zostały poddane sankcjom, a ich dzieciom odmówiono dostępu do edukacji. Powołała się również na badania naukowe wskazujące na skutki uboczne wynikające z poddania dzieci obowiązkowym szczepieniom.

Sędziowie Trybunału zadali przedstawicielom stron szereg pytań. W szczególności wykazali zainteresowanie badaniami naukowymi i danymi statystycznymi dotyczącymi obowiązkowych szczepień na wskazane choroby zakaźne i ich wpływu na system odpornościowy dzieci. Odniesiono się również do wyroku Trybunału Konstytucyjnego Republiki Czeskiej z 2015 r., dotyczącego sprzeciwu podania się obowiązkowym szczepieniom.

W szczególności zadano pytanie, czy taki sprzeciw wymaga wprowadzenia odpowiednich regulacji prawnych na poziomie krajowym oraz jakie są ograniczenia praw jednostki w tym zakresie. Zapytano również, czy po wydaniu powyższego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 2015 r. miały miejsce przypadki, kiedy dzieci zostały przyjęte do żłobków lub przedszkoli w przypadku, gdy nie zostały poddane obowiązkowym szczepieniom. Ponadto pytano o możliwe powikłania zdrowotne, które mogą wystąpić u dzieci poddanych obowiązkowym szczepieniom, oraz kto w takim przypadku byłby odpowiedzialny za poniesienie kosztów leczenia dzieci, u których wystąpiły takie powikłania. Dodatkowo sędziowie zadali pytanie, jakie są kryteria uznania poszczególnych szczepień za obowiązkowe oraz jaki wpływ na zdrowie dzieci, które zostały już zaszczepione, mogą mieć dzieci, które temu obowiązkowi nie zostały poddane. Poproszono w tym zakresie o przedstawienie opinii eksperta.

W odpowiedzi Pełnomocnik rządu Republiki Czeskiej zaznaczył, że obowiązkowe szczepienia są wprowadzone z uwagi na dobro dziecka. Celem działania władz krajowych jest zapewnienie bezpieczeństwa i zdrowia oraz najwyższych standardów ochrony praw człowieka na poziomie krajowym, a w szczególności wzmacnianie odporności dzieci poprzez obowiązkowe szczepienia na wspomniane 9 chorób zakaźnych, które są finansowane przez władze krajowe.

W odniesieniu do pytania dotyczące wyroku Trybunału Konstytucyjnego Pełnomocnik wyjaśnił, iż wyrok ten jest samowystarczający i nie wymaga wprowadzania dodatkowych regulacji. Podkreślił również, że żaden ze skarżących nie został przymuszony do zaszczepienia swoich dzieci. Natomiast grzywna, wynikająca z niepoddania się takiemu obowiązkowi, jest bardzo niska, a odmowa przyjęcia niezaszczepionego dziecka do

żłobka nie stanowi sankcji samej w sobie, gdyż jest to środek zapewniający bezpieczeństwo i zdrowie innych osób.

Ekspert rządu przedstawił następnie badania statystyczne dotyczące zachorowalności na poszczególne choroby zakaźne i ich wpływu na zdrowie i system opornościowy dzieci. Odniósł się również do pytania na temat wpływu dzieci niezaszczepionych na dzieci, które zostały poddane obowiązkowym szczepieniom.

Przedstawicielka skarżących podkreśliła, że podstawowe prawa jednostki powinny być przestrzegane i nie można jej bądź jej opiekunów prawnych zmuszać do obowiązkowych szczepień wbrew ich poglądom i woli. Odnośnie do wspomnianego wyroku Trybunału Konstytucyjnego podkreśliła, że nie ma konieczności wprowadzenia dodatkowych regulacji prawnych w tym zakresie. Wskazała, że brak jest podstaw prawnych do wydawania przez dyrektorów żłobków i przedszkoli decyzji o odmowie przyjęcia niezaszczepionych dzieci do danej instytucji.

Trybunał ogłosił, że wyda wyrok w sprawie w ciągu najbliższych miesięcy. Rząd RP, występując w sprawie w charakterze strony trzeciej, do dnia dzisiejszego nie otrzymał żadnych informacji na temat terminu wydania wyroku Wielkiej Izby Trybunału w przedmiotowej sprawie. Ze strony polskiej sprawę prowadzi Ministerstwo Spraw Zagranicznych.

Wprowadzenie rozwiązań zawartych w druku senackim nr 196, bez odniesienia się do oczekiwanego wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka może grozić pojawieniem się pozwów adresowanych do rządu polskiego.

W tej sytuacji Ministerstwo Edukacji Narodowej nie widzi wystarczającego uzasadnienia wprowadzania na poziomie przepisów ustawowych dodatkowego kryterium rekrutacji. Wątpliwości budzi sytuacja, w której dziecko nie będzie mogło korzystać z edukacji, wychowania i opieki jaką oferują przedszkola.

Ministerstwo Edukacji Narodowej opowiada się za wzmocnieniem działań edukacyjnych w tym zakresie. Należy podkreślić, iż tematyka profilaktyki chorób zakaźnych, w tym szczepień jest zawarta w podstawie programowej w ramach bloku tematycznego edukacja zdrowotna, który jest realizowany w trakcie nauki różnych przedmiotów (przyrody, biologii, wychowania fizycznego, edukacji dla bezpieczeństwa). W ramach tego bloku uczeń nabywa wiedzę i umiejętności z zakresu m.in. dbałości o własne zdrowie i innych, przygotowuje się do podejmowania działań

mających na celu zdrowy styl życia oraz kształtuje postawy odpowiedzialne za własne zdrowie.

Należy także zauważyć, że w Polsce szczepienia dzieci są obowiązkowe, co wynika bezpośrednio z przepisów prawa. Przesłanką do ich nałożenia jest art. 5 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o *zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi*¹. Zgodnie z tym przepisem, osoby przebywające na terenie naszego kraju zobowiązane są, na zasadach określonych w ustawie, do poddawania się szczepieniom ochronnym. Zgodnie z wydawanym corocznie Komunikatem Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie Programu Szczepień Ochronnych, Program ten zakłada m. in. szczepienia obowiązkowe dzieci i młodzieży według kalendarza szczepień.

¹ tj. Dz.U. z 2020 r. poz. 1845 ze zm.